„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући гђе удове Мајна, лебарска улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 29. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 21. ФЕБРУАРА 1893. ГОДИНА XXVIII.

ИМАМО УСЛОВА.

У страној штампи, а на жалост и хрватској, често се чује приговора, како Срби из краљевине аспирују на Душанове земље на Балкану, како погледају на Стару Србију и Македонију — али да им је сав труд узалудан по што, кажу они, Срби и немају и нису никада имали оних услова, који су преко потребни да постигну своје циљеве.

Нарочито се у овим приговорима истичу немачки листови, а на челу им „Стара Преса“, која је приликом познатих напада на Црну Гору једном још и то казала, да народ без културне прошлости нема права да захтева сјајну будућност — и то је казала помишљајући на Србе. Можда би ћутке прешли преко ових неоснованих приговора, да се „Преса“ не давно није опет повратила на ствар, а то поводом путовања кнежевића Данила у Петроград, казивајући, како се Срби у Србији и Црној Гори заносе „лудим утопијама“, којима су се заносили и Талијани, мислећи тобож да ће доћи до старога господства на Балкану.

Пре свега могли би прећи преко онога што говоре, да немамо културне прошлости, кад би узимали у обзир само њихово нерасположење према Србима! Из политичког нерасположења, а овде и народне ненаклоности, могли би рећи, да немачки новинари навлаш не ће да признају истине, кад она нама користи, а ми и тако знамо, да они из политичких рачуна увек у балканским стварима све што је бело, претварају у црно. Али ако би с овог гледишта могли проћи ћутке преко ових приговора, не можемо ради истине и науке — јер ваљда и Немци, као и цели свет знају за Србиново златно време у Немањино доба — кад је српска држава и физичном и моралном величином стајала у реду првих држава.

Истина ми за то, осим Душанова законика, дубровачке историје и још неких списа немамо писмених доказа — али није с тога: што их нисмо никада ни имали. Као свуд у оно доба и код нас су се књижевна дела чувала у манастирима. Где су данас ови манастири? Већим делом спаљени и порушени, а и оне, које имамо обнављали смо после, по што су и они били у рушевинама. Колико је у њима пропало непроцењивог књижевног блага? Ако с правом неки сматрају главним стубовима културе вајарство, сликарство и појање — ми и ту показујемо на рушевине наших манастира. Из тих величанствених рушевина види се, какви су некада били и манастири, а то је истина, да се у тим манастирима и појало и да су били украшени многим уметничким делима. Без сумње је све то урадила Србинова рука, ако је било уметника и са стране ништа за то, кад и то доказује на ком су степену културе били српски владари и племићи — градећи и подижући ове задужбине.

Свакако наша је прошлост у свакоме погледу славна и осим ових имамо хиљаду доказа, да смо у култури некада стајали изнад Немаца.

Они се хвале својим Лутером, који је немачком народу дао народну веру, и прокрчио пута просвети — и они од Лутера броје периоду свог културног напретка. Колико се пре Лутера појавио међу Србима св. Сава — који је за нас много више урадио, него Лутер за Немце? Ако је несретна судбина хтела, да нам царство сруши неверник и дивљи Азијат, као такав нарочито навали на манастире — то је друга ствар, која доказује, да смо у лепом културном напредовању били прекинути. Али никад не може да докаже, да не имадосмо своје културе, и по што је ту у питању главни фактор народ и по што је он некада био способан да се довине културне висине — биће и опет. Наш се народ помлађује — у ово 50 година учинио је много и када би он на културном пољу увек радио, као што је био прегао од 1840—70., за сто година би задивио свет. Ратови и разне политичке неприлике сметале су му много у ово задњих двадесет година, али уверени, да ће и ове неприлике претурити преко леђа, уверени смо, да ћемо своом снагом радити на културном развитку.

Дакле услова за то имамо — а по што се и данас Србија може подичити с оним, што је кроз 50 година учинила између осталим народима на Балкану, онда, по логици немачких листова, Србија ће стећи што жели. Стећи ће, ми кажемо — али, ако баш удари путем некадашњих Талијана, јер не верујемо „Преси“ кад вели, да немамо услова за културни напредак — али јој не верујемо, на жалост, ни онда кад каже да се Срби у Србији заносе „утопијама“ Талијана. Нису се Талијани заносили утопијама него идеалима, а да су ти идеали били основани, види се отуд што су их и остварили. За своје идеале, или како Немци веле „утопије“ Талијани су се жртвовали, гинули су и ми би се радовали — када би се и Срби у Србији жртвовали за српске идеале на Балкану, као Талијани на Апенину. Немци су досетљиви. Онде, где знају, да стојимо прилично добро, у култури, хоће да нас уплаше велећи нам да немамо културе. А онде где виде да нисмо одушевљени и сами нам приписују велико одушевљење, ко веле, да се и тиме Срби задоваље, па више и не одушевљавају за идеалима Душанових земаља на Балкану, јер ту, баш ту, у том одушевљењу Србији предстоји будућност.

Али ако данас нема оног одушевљења за општу српску ствар, као некада у Србији; ако данас опште одушевљење пада у страначкој борби — то још не значи, да у српским жилама нема српске крви и да се Срби у Србији не ће једном уверити, да у опште српској идеји на Балкану лежи будућност Српства, па да се за ту и такову идеју не ће и одушевити.

За то се у првом реду хоће Виктора Манојла, хоће се да они, који су на престолу, почну улевати одушевљење. На Цетињу у владалачком двору општој идеји отворена су врата; надамо се, да ће она надахнути груди и младог Александра — и кад ова идеја нађе сложне и збратимљене српске владаре, наћи ће и народе, па ће се у српским земљама, које и данас на Балкану стењу под игом неверника, уз пркос свом настојању Бугара и њихових покровитеља, кад тад залепршати српска застава.

Некада је Данило с Цетиња поручивао Михајлу у Београд: „Освети Косово!“ Ко не верује, да ће се и опет ове поруке или с Цетиња у Београд или из Београда на Цетиње шиљати? Пре, кад су се шиљале, Срби су много постигли и у многоме успели, они ће и опет постићи, а сада тим пре и лакше, по што северни господар, по урођеној му праведности, даће Србима на Балкану оно, што би правда, дух времена и европска цивилизација и данас захтевали, да је српско — а не оних, који мирно гледају, како Бугари и њихови протектори у тим земљама над бедним Србима чине неправде.

НЕКА СЕ И НАША РЕЧ ЧУЈЕ.

(Глас из учитељства.)

„Несретно је оно васпитање у ком љубав без страха или страх без љубави влада“.
A. Augustinus.

Врло се често чује како необавештени од наше народне основне школе траже да детету даду потпуно системно знање и поуку. Чују се тужбе против школског реда и запта, па наравно с тим у свези и против учитеља, као главних виновника свега тог немара и нереда. Наравно да то они говоре, који у својој доколици радо претресају опште месне ствари и прилике, а не знају да баш то њихово резоновање највише шкоди школином угледу и њезином интелектуалном напретку. Не знају да је њихово захтевање убитачно по развиће умне и душевне способности детиње, које се морају природно постепено развијати. Ти и такови разговори и умствовања руководе нас, да ради обавештаја ове ретке посветимо поштованој пажњи нашег читалачког света.

*

Полазећи с гледишта школине умне радње као стожера народне образованости, покушаћемо да по своме знању и стеченом искуству изнесемо здраве појмове о нашем општем васпитном стању, како би обратили и задобили што већу пажњу да се с чистим погледом и правим поверењем о нашој школи мисли и расуђује. Покушаћемо, да отворено и без икаквог увијања докажемо, да није сва кривица на школи и учитељу, ако ова не одговара свима оправданим захтевима напретка, већ да ту кривицу треба с гледишта справедљивости — тражити на другом месту односно на дому родитељском.

Културна историја прича нам од најстаријих времена па све до најновијег доба, како се поједини народи умно развијаху. Према томе културноме развићу видимо, да они народи, који су просвету основно развијали и неговали, напредоваху у свима гранама науке и знања, а тиме су се уједно и одушевљено оплемењавали. На против, код народа мање образованих видимо застој и не налазимо никаква напретка. То су наравно, природне последице и недаће свију оних народа; којима је просвета била а и јесте девета брига.

Ни један народ био он колико физички

ПОДЛИСТАК.

БРАТ И СЕСТРА.

(С талијанског.)

Стари маркиз Монтебело седео је замишљен у својој богатој наслоњачи. Соба старог маркиза беше богато — царски намештена. Све се сијало у изванредном раскошу. Дивани, столови, најскупоценије врсте, свилени застори, дивне слике — а у средини зида смештен породични грб, у ком се сијало силно алем-камење.

Маркиз Монтебело познат је у целом Милану, као један од најбогатијих чланова богате и горде миланске аристократије. Познат је и са свога доброг срца, ма да се знало и замерало му се, да је његова превелика побожност често у неким случајевима прелазила и у — језуитизам. Истина делио је много сиротињи, чинио је многа добра дела, ишао је редовно у цркву, свакоме је желио добра — али у политичком мишљењу језуитизам је утицао на његово политичко уверење.

И ако познати меценат талијанских књижевника, а у своје време и сам вредни члан чувене „Accademia della Crusca“ ипак — веровао је у ону језуитску догму: ко теби господар ти њему слуга и с тога не само, да га талијански покрет није одушевљавао, али он је мрзио Гарибалди-ја, сматрајући га бунтовником, развратником. Није се чудити, да је онда у Италији било неколико људи, који су овако мислили. Као сви великани и Гарибалди је у почетку наилазио на отпор — а кад се узме у обзир, да су му језуите били највећи душмани, па и то, шта и колико могу ови свештеници, онда је лако појмити, да су ови свештеници могли утицати и на старог маркиза, знајући како је он побожан. О Гарибалди-ју се већ у велико говорило. Пријатељи талијанског покрета звали су га „спаситељем домовине“, непријатељи „рушиоцем вере и државе“. Стари маркиз веровао је овим посљедњим и ма да је љубио Италију, опет је мрзио првог сина Италије Јосифа Гарибалди-ја, што није разумео, није могао, у свом верском фанатизму, да разуме — да је талијанском покрету најпреча дужност истребити из народа не веру, не побожност, него фарисејски клерикализам.

Све се ово знало у Милану — па ипак, и ако стари маркиз није био одушевљен за талијанску ствар, поштовали су га, у оно доба врло ретки случајеви, с тога, што се знало, да то није из зле намере; а опет маркиз је имао сина, који је одбегао у Гарибалдинце, имао је ћерку, о којој се знало, да је најодушевљенија револуционарка и ако је удата за мрскога у народу грофа де Кастро.

И баш сада, седећи у наслоњачи, богати маркиз мисли о својој деци. Тешко му је нешто око срца. Његово је чело мрачно, његове су очи мутне. Никога на овом свету нема осим сина и кћери — а види се, и на ове уздише и с њима није задовољан.

Син му је пре две године одбегао из куће. Он га је најпре звао, па после и молио, да се врати, али син не хтеде. Лепо је писмо писао своме оцу. Казао му је, да га љуби и поштује, да га обожава. Казао му је, да му је он, после бога и домовине, најмилији на овоме свету, и молио га за опроштење, што је без очеве дозволе одбегао из куће — признајући, како се пати и гладује у усташким четама, али опет не ће, не може да се поврати. „Ја сам, мили оче, Талијан“, писао му је „Осећам у својим жилама талијанску крв. Ја не ћу, не могу, да као такав седим код куће, док се остала моја браћа боре и гину за домовину, ја не могу да још и то дочекам, да ми се некад каже: Чујеш ти, несретниче, сад уживаш плодове наше крви, али док смо ми пролевали крв, ти си у раскошу проводио своју младост. Тежак је, оче, овај живот. Пола голи и одрпани, гладни и боси морамо да издржимо све патње овога рата; али кад помислим на Италију, кад видим како испред нас на беломе вранцу, а у црвеној кошуљи први јуриша Гарибалди — ја све зборавим. Онда сам најодушевљенији, најсретнији. Опрости ми, што сам од тебе побегао у ове горе, али верујем, боље је по име, славно име наше породице; часније је, да сада молим за опроштење, што сам утекао из наручија мога оца, да долетим у наручија моје мајке — домовине, него да после слушам прекоре, да се на мајчин позив нисам одазвао с тога, што сам волео раскош од патње, уживање од страдања, ропство од слободе.“

Овако је писао син оцу, али ово писмо још је више разљутило старог маркиза. Та он у њему каже, да је отишао у војску Гарибалдија ради части своје породице — а староме аристократи изгледало је то страшно, ужасно, да је дочекао од последњега огранка своје породице од свог јединца, да се го, бос, жедан и гладан скита по горама апенинским!! Није разумевао, није схваћао у својим старачким грудима — понос XII. века: „Част онима, који падају за јединство и слободу Италије“.

Две су године, да је од њега одбегао син. Од тада је он хиљаду пута слушао, како су Гарибалдинци овде или онде потукли војску, како су поробили и опљачкали овај или онај манастир — плакао је, уздисао је, помишљајући, да се у тој чети налази и његов син — и да он, посљедњи огранак гласовите породице Монтебело отима и пљачка!! Није разумео, да је и то за слободу Италије — а кад би одлазио у цркве и слушао свештенике, како по наговору власти, проклињу усташе и свете борце наше миле слободе називају безбожно божијим одметницима, старац је црвенио — стидио се, да се међу тим одметницима налази и његов јединац — његов син Аристиде. Данас седећи у наслоњачи помишљао је на њега. Киптио је од гњева и љутине. Пред успоменом на свога јединца, он је видео своју породичну срећу окаљану, у слици сина гледао је слику — простог скитнице.

Али данас се још једна невоља придружила старим. Његова лепа ћерка Бианка Монтебело, удата грофица де Кастро, мати двоје нејаке дечице одбегла од свога мужа — и није само одбегла. Муж је отерао ради вероломства, а она дошла натраг у оцеву кућу. О томе данас говори цели Милан, а није то маленкост; лепа Бианка, позната патриоткиња, кћи богатог маркиза, сестра јунака Аристида затечена је од свог мужа — у преступу.

Старац је био поражен. Као кип од камена седео је непомичан у својој наслоњачи и гледао очима у онај златни породични гроб, а тај му је грб изгледао прљав, и он је кад-кад страшно узданув, уверен, да су његова деца испрљали оно, што је било украшено толиким светлим делима његових предака.

силан, нема и не може имати способности за опстанак, ако просвета у ниже слојеве — у масу народа продрла није. Не образован народ истроши се у своме незнању и, као кишне капљице у мору, прелије се и нестане га у другом туђем, културно напреднијем народу. Шта је на пр. била велика Немањина држава пре, но што је св. Сава пронео кроз њу луч просвете те једине полуге државне моћи и величине? Ништа, до проста физичка сила. Човек, само образовањем постаје човек, рекао је велики Кант. С тога се сви данашњи образовани народи паште, да усавршењем својих основних школа а законом у руци, пренесу образованост и науку и у најзадњу сељачку колибу, како би просвета раширила своја благодетна крила и над оним делом народа, који још и данас у глупости и незнању чами. Према томе, величина и будност једнога народа зависи од његове просвете, а ова се постизава школом.

Славни немачки педагог др. Бок вели: „Пут истинитој слободи, племенитој хуманости, свесности и најчистијој наравствености (reinsten Sittlichkeit), води кроз школу“. Логичан смисао ових Бокових речи можемо свести на ово: школин је задатак да ствара разумну, честиту и религиозно-моралну генерацију.

Школа по своме позиву има два задатка. Први њезин задатак је: да оплемени душу и срце детиње; а други јој је задатак: да обуком према развићу умне и душевне способности дечије, ову у најнужнијим, основним знањима упути. Васпитна и обуковна страна школина мора упоредо ићи. Обука без васпитања и обратно исто је, што и цвет без мисира. Што је цвету мирис, то је детету образовање — васпитање. Наравно, да ће школа само тако одговорити своме големом задатку. ако буде савесно вршила и делала на свом узвишеном раду.

Сад нам се намеће питање: може ли школа своме позиву и поред највеће савесности свагда тачно и без приговора одговарати? Да видимо.

„Што школа већим делом и у умном, телесном и моралном погледу не чини онолико колико треба и колико се од ње изискује, даје се једино тим извинити; што погрешно домаће васпитање дечије, школи тешке и скоро несавладљиве препреке на пут ставља“, вели др. Бок. (Види: Moderne Erziehung und die sittliche Verwilderung der Jugend H Renner.) Један други немачки шк. научник (H. Renner) вели: „Ако је школа у истини један од најглавнијих фактора за образовање детиње, ипак се не може од ње захтевати, да она својим радом искорени све оне зле навике, које дете услед рђавог домаћег васпитања собом у школу донесе. Дете, које родитељска кућа забатали, ни школа не може поправити“.

Ове речи које смо овде навели, написали су Немци, дакле, чланови једнога народа, који данас у просвети прво место заузимају. Па кад они овако пишу, шта да кажемо ми, Срби, за себе, који смо од Немаца у просвети тако далеко.

Ни један народ био он колико културно напредан не може рећи, да је просвета и у најниже слојеве његове продрла. Ово важи и за нас Србе тим више, што се код нас тек од педесет година овамо, почело на просвети озбиљније и модерније радити, док су дотле други сада образовани народи на културном пољу стекли и побрали заслужене лаворике. Али, будимо искрени. Ова поставка нас, Србе, ни мало не извињава. Јер, које проучавао историју наше српске прошлости па је са садашношћу сравни, тај се лепо може уверити, да је данашње домаће васпитање (са пошт. изнимком) млого горе и назадније, него што беше у старо, патријархално доба нашега народа. Све оне старе лепе црте и врлине наших честитих предака, прешоше и на подмладак њихов, који беше оличена слика скромности, честитости и побожности својих старешина и родитеља. Сетимо се само старе Јевросиме мајке, која учи свога сина Марка, да не говори, ни по бабу ни по стричевима, но по правди Бога истинога“. Дели — Марко, који се до Бога не боји никога, волео је пре и своју изгубити главу, него слагати, да му је на властољубивом баби остануло царство. Али Марко, који је мајчиним млеком усисао и све њезине лепе и племените врлине, није ни могао друкчије радити.

Патријархално устројство живота српскога народа, давало је неограничену власт надзора породичном старешини, који је будним оком пратио сваки корак и рад млађих, то је са озбиљном строгошћу и заптом исправљао, карао па и љуто казнио за све учињене мане и пороке, који би служили на поругу породичну и, на моралну пропаст нараштаја.

А данас? Данас је то са свим друкчије. Нараштај наш заражен је млогим манама и пороцима. То су праве „небојше“ које не знају шта је то послушност и пристојност и остале лепе врлине које красе и оплемењавају душу човекову. А млоги родитељи у својој претераној љубави и њежности, без обзира на жалосне последице млоге мане па и пороке деци својој — највећем благу своме, кроз прсте гледају са познатим изговором: кад одрасте биће паметнији; не знајући зар, да таким млаким и неупутним поступком, пружају и нехотице прилику, да се у млађаном срцу детињем укорене млоги зли и гадни пороци. Све ово цримо из свога жалосног искуства, а ко у оне наше речи сумња, нека само изволи припазити на своју рођену децу при њиховим играма, при сусретају и дружењу с млађима у кући и у свима другим приликама када се осећају сама и ван домашаја посматралачког ока, па ће се уверити, да је код занемарена нараштаја убијена њежност и стидљивост, те најлепше врлине детиње душе.

То је оно големо зло које душевна и озбиљна посматраоца баца у бригу, да ће школа кадра бити да, од пороком и манама зараженог нараштаја одгаји: честит, морален и религиозан будући народ; ако родитељска кућа не буде још за рана у њежну млађану детињу душу посејала семе: побожности, пристојности и послушности; ако не буде најозбиљније порадила да се зачета клица порока у детету на мах угуши.

Велики немачки реформатор М. Лутер у једном свом спису који се односи на васпитање деце вели: „Послушност је прво што се треба тражити од деце. Где нема послушности, ту се све руши, јер кад поквареност влада у кући, она влада такође и у селу, и у вароши, и у области, и у држави; управа кућевна, темељ је свакој другој управи, па ако је рђав корен, рђаво ће бити и стабло и гране, и лишће и род; јер од сина бива отац, судија, управник, кнез, краљ, цар, свештеник и т. д. Ако је дакле он зло васпитан, све је онда труло, и поданик и господар и тело и глава“. (Новаковића истор. педагог.)

Истина да је школа позвана да свима дозвољеним средствима родитељском озбиљношћу и љубављу искорењује детиње мане и пороке, и да их учи свему ономе што је: лепо, добро, племенито и поштено. Али тешко је у срцу детињем већ једном уврежено зло искоренити. Запарложена њива пуна је гује и јакрепа, па док једну неман смлатиш, ето ти друге на врат. Тако је и са злим навикама и пороцима детињим. Док једно зло искорениш, друго је већ ту на месту, па ступајући у нову борбу за спас детиње душе, проклињеш често и свој сопствени несрећни усуд.

Школа наша као народна узданица моћи ће само онда својој узвишеној цели и оправданом захтеву напретка одговорити, ако је сав народ с искреном љубављу и старањем пригрли, потпомажући је у њезином тешком и мучном задатку, и ако родитељска кућа не буде само неисцрпиви извор саблазни, већ храм чистог морала и побожности и свију оних лепих врлина, које нам наши претци у аманет оставише.

Када буде родитељска кућа са школом споразумно и заједнички радила, онда ће престати међусобни приговори и зађевице, а нараштај наш украшен и — тим прадедовским врлинама, створиће себи лепшу и сјајнију будућност, која ће бити достојна Србина и, дичног српског имена!

Сента. —ш—ј—

Поглед по свету.

— Ми смо говорили о чланцима чувеног талијанског политичара Бонги-ја. Он, познати љубимац талијанскога краља и краљице напао је на талијанску владу и њезину спољашњу политику, а нарочито и краља, који да слепо данас потписује све што влада хоће. Бонги је и државни чиновник — па као што рекосмо онда и данас кажемо, да је то заиста ретка, али светла појава у Италији, да љубимци краљеви и владини чиновници, служећи своме уверењу и својим начелима, без страха и обзира осуђују и владу и краља, онде где мисле да њихов рад не доноси ни угледа, ни користи Италији.

Али овој светлој појави придружиле су се сада и друге.

Због оних чланака влада је хтела бацити Бонги-ја, као члана државнога савета, под дисциплинарну истрагу. Против ове владине намере нису устали само опозициони, него и многи владини листови, а готово сви познатији талијански новинари састали су се усљед овога на договор и на томе договору њих 150 донесоше једногласно закључак, у којему протестују оштро против владиног поступања, изјављујући, да је то недостојно од једне владе, да на овај начин тражи, да сви чиновници морају или ћутати, или радити онако, како влада хоће.

Али осим талијанске штампе и талијанских новинара, против владе устали су и у парламенту Бовио и де Николо, а ова два посланика уједно су и два највећа, најжешћа противника Бонги-ја. Заиста осим осталога сам овај пример служи на дику талијанскоме парламенту, а на углед многим државама, где се данас мисли, да су чиновници дужни да влади продају и своје уверење и начело, па да оно и онако раде и онде, где су и чиновници позвани да врше по својој савести своје грађанске дужности, како влада хоће.

Бовио и де Николо не осврћу се овог пута на то, што су политични противници Бонги ја, не обзиру се на личност, него на ствар, угледу талијанског парламента и слободе потчињавају свако лично нерасположење и они устају у обрану свог највећег противника за то, да осуде владу и да ју спрече, да не би и даље правила атентат на слободну савест и политичко уверење грађана, ма они и били чиновници. — Како и колико овај лепи пример понижује многе и многе владе у неким државама, које мисле са свим обратно и од чиновника стварају просту војску, која мора слушати своје заповеднике — министре!?

— „Дели Њус“ овлашћен је изјавити, да је неоснована пронесена вест, по којој је бохарски емир продао своју земљу Русији, а сам се обвезао да ће живети у Криму. Емир је за свога бављења у Петрограду управио на свога великог везира писмо, у коме налаже, да окружницом јави намесницима, да је цар признао емировог сина за бохарског престолонаследника и обећао му своју заштиту. Цар није уважио молбе многобројних личности од уплива у Бохари, да Бохару себи присвоји, те да је утелови Туркестану. На против, цар је доказао да није вољан да истисне владајућу династију.

СРПСТВО.

Србија. Идућег четвртка су избори, а још једнако јављају из свих места Србије, да власти радикалима не дају бирачких карата.

— Пре неколико дана дошла је велика депутација из Алексинца, да се жали кр. намесницима на велика насиља од стране власти — па се за то и пријавила. Али сутра дан дошао јој је одговор од министра-председника, да ће он примити депутаци-

---

На један пут се слуга покаже на вратима и својим гласом прекине гробну тишину, која је владала у соби:

— Пресветли господине, госпођа Бианка жели говорити!

— Госпођа Бианка? промрмља старац. Па се замисли, плане, али се опет стиша. Тужно, невесело одговори:

— Нека дође!

— Оче, прихвати лепа Бианка, чим уђе у собу. Саслушала сам мирно вашу поруку, али не би је могла мирне душе извршити, кад би презрена отишла из ове куће, да с вама на растанку не проговорим још неколико речи.

— Ја немам од тебе више шта да чујем. Рекао сам: Бианка Монтебело, некад жена грофа Кастро у кући свог родитеља нема места. Одредио сам теби и твојој деци 80.000 лира. Идите и живите где хоћете, али од мене далеко.

— За што, оче?

— И још питаш: за што? Твој муж каже, да те је прексиноћ затекао у дворишту, у глухо доба ноћи с непознатим човеком. Ти не поричеш. Твој муж каже, да си синоћ, без његова знања целу ноћ била изван куће. Ти не поричеш. Кад си се јутрос вратила, нашла си врата његове куће затворена. Питаш ли још: за што? Онда си закуцала на моја врата и отворила су ти се. Нисам о ни чем ништа знао. Сад, кад све знам, и кад цели Милан говори о твојој срамоти — сад, кад и ја наређујем да одлазиш из ове куће, да твојим присуством не оскрвнујеш прага двора мојих предака — ти још питаш: за што? Што плачеш, залуд све. Твојим сузама нико не верује, не верујем ни ја, као отац.

— Не плачем оче, с тога, да се правдам Други су разлози с којих ми сузе лете низ лице. Ја ћу отићи — да презрена, али не осрамећена. Кажем ти: била сам прексиноћ с непознатим човеком, била сам синоћ изван куће — али у свему, због чега ме бедите ја сам невина. Невина сам оче, и уверена сам да су тебе звали, и ти би отишао тамо где сам и ја била.

— Где?

— У Гарибалдијев логор.

— Несретнице! Плану старац, као жива ватра.

— Умири се оче, одврати лепа Бианка. Своме мужу не, али теби морам казати. Мој муж је чудан човек. Он не љуби народ, не љуби земљу нашу. Васпитан у Бечу, рођен у Италију, постао је осећајем Немац. Хтео си, да пођем за-њ и ја сам те послушала, јер сам била лудо дете. Данас осећам, да сам жртвовала и своју срећу и своју младост, данас осећам сву тежину моје несретне судбине, да морам живети с човеком, кога не волим.

— Не волиш?

— Кога презирем — оче!

— Презиреш јаднице!

— Да — презирем. Али не из других обзира, не што ми се не би допао као човек, али ми се не допада карактер. Јесам, ја сам жена грофа Кастро, али сам и сестра Аристида...

— Хм, Аристида!? Гњевно надода отац.

— Нашег доброг, нашег славног Аристида!

— Бианка! викну отац.

— Умири се, родитељу. Ако мој брат презире Немце, презирем и ја. Не с тога, што би ме он тако научио, него с тога, што у његовим жилама тече она иста талијанска крв, која и у мојим. Мој муж је рођен Талијан, осећајем Немац Могу ли га, смем ли га љубити?

— А смеш ли га срамотити?

— То не. Жена сам. Али тога нисам ни учинила. Као мој брат и ја много држим до нашег породичног грба, да би шта урадила, што би окаљало част наше породице.

— А тајни састанак.

— То је истина. Прексиноћ је дошао један друг мог Аристида и тајно ме позвао на састанак, да ми саопшти, да је Аристид рањен.

— Рањен? — Викну старац, као отац који осећа боле свога јединца — па опет сећајући се његова живота немарно надода: боље и да умре, него да живи!

— Он је умрио! — Жалосно рече Бианка.

— Умрио? Прихвати старац, а суза се заблиста у његову оку.

— Да, оче! Звали су ме да дођем к њему. Тако је он хтео. Отишла сам, ал' на жалост касно. Нашла сам га мртва. Целу ноћ сам провела код њега и молила се Богу. Кад сам се јутрот вратила, свет ме је прогласио блудницом, муж отерао, а сад ме и ти тераш. Ох, како је, мој добри оче, слатко све то подносити у славу Италије, у славу мога брата! Сад знаш све. Ја одлазим, а теби, оче, ево предајем ове новце; њима обдаривај моју децу и старај се за њих Ја идем сама, без ичега; мени ништа не треба.

— А где идеш?

— У логор!

— У логор?

— Да! На глас Италије Талијанка се не сме оглушити; на глас мртвог брата из гроба, сестра мора да полети у борбу — на освету!

— Ох, кћери, кћери! А свет? Шта ће казати свет? Шта ће казати духови мојих предака, што се догодило од моје деце?

— Свет не ће казати ништа и на то нема права. Ту је моја чиста савест. Свет ће мрмљати и сумњати, али дела моја спраће име моје од свакога сумњичења.

— А дедови?

— Они нису били кукавице, него јунаци. Гинули су за Италију, па и ја ћу погинути. Збогом, оче!

— Не, ти не смеш ићи!

— Морам!

— Мораш?

— Да! Синоћ сам се уписала у тајно друштво. Коцка је на мене пала, да убијем грофа од Напуља.

Сад ће доћи по мене.... Ха, ево их долазе. Гледај кроз прозор! Оче, позива ме дужност. Морам ићи Пољуби децу моју у место мене Пољуби и мог мужа у име његове жене Бианке, али не Талијанке Бианке. А ако и кад деца порасту и буду жива, забележи, забележи им, да им се и мати борила за Италију. То им не ће знати причати отац, за то нека бар читају и нек се сећају своје матере. Збогом, оче!... Чекају ме пред кућом. Дужност, Италија ме зове; а ко се не би одазвао нашој милој, славној, али несрећној, ропској Итали!? Живела Италија!

* * *

Неколико минута после одјурише кола с лепом Бианком — а стари гроф трљао је своје очи и питао сам себе: је ли сан или јава — Аристид умрио, Бианка постала Гарибалдинка!

ју и жалбе исте доставити намесницима. Депутација је одговорила писмено, да не прима тог позива, по што она не тражи министра, него кр. намеснике, којима ће се потужити против рада министрова — и не свршивши посао, вратила се натраг.

— Непознати зликовци обили су редакцију „Борбе“ и испреметали све хартије. Упада у очи, да их ни један стражар није опазио, и да су зликовци тражили — рукописе.

— О чему се говорило извршило се. По што г. Сава Грујић, на позив владе није хтео оставку да даде на место посланика у Цариграду, влада га је својим указом од 17. т. м. ставила на расположење, а другим указом од 18. о. м. дакле после 24 сата, у пенсију. По уставу посланички кандидат може бити и дипломатски посланик — али данашња влада тумачи устав на своју руку. Свакако један од најспособнијих српских дипломата жртвован је партијској тесногрудости и то онај г. Сава Грујић, који је у Цариграду у сваком погледу достојно заступао српске интересе. Српска ствар у Ст. Србији и Македонији мора такођер да осећа рђаве посљедице владиног притиска.

— Краљица Наталија, преко своје дворске гђце побила је једном изјавом вест у „Преси“, као да ће се она кренути на пут с Миланом или као да су она и њен муж тражили од митрополита Михајла архијерејски благослов.

ДОПИСИ.

Сента. Овдашња српска омладина је претпрошле недеље, лицем на покладе приредила „Село“ у просторијама овд. српске читаонице. Чист приход намењен је српском учитељском конвикту. Забава је врло добро испала и то и морално и материјално. Света је било дупком пуно, не само да се наша интелигенција но и занатлијски и ратарски сталеж се и овом приликом лепо одазвао. Милина је била гледати раздрагану Србадију, како се лепо, право српски веселе! Па оно лепо бачванско коло, што но веле, све везе... Играло се између осталих игара и све србијанске, што је свакако за сваку похвалу. Кад се узме у обзир, да нас овде бројно врло мало има, да смо у мору туђинштине, онда заиста на дику може служити овд. народу, који је доста трезвен, сватио је свој позив, те зна да цени и љуби своју веру и народност српску. Сенћани се лепо одазваше позиву управе српског учитељског конвикта, јер је већ више пута приређивана забава, и од прилике су већ пратили на ту узвишену цел близу сто форината.

Сад у среду ће концертирати код нас чувена лепотица и славна певачица гђица Надежда Славјанскова са својом дружином. Припреме се у велико чине, да их што сјајније и лепше дочекамо. Света ће бити дупком пуно, јер као што мало час дознадосмо, карте су све већ распродате. Радујемо се што ова чувена славенска дружина и у наше место долази, јер ће Мађари увидити, да и у Словена има заиста таковог шта, чему се цела изображена Европа чуди и диви. Дозволом сл. уредништва ћу донети опширан извештај о овој забави.

Ових дана је био код нас један члан чувене фирме звоноливаца Боте из Вршца. Наша црквена општина је решила, да ће садање старо велико звоно претопити и од тог материјала ће једно ново дати салити. Ми се тврдо надамо, да ће нас дотична фирма потпуно задовољити, и да ће знати оправдати онај лепи глас, који је у српском народу стекла.

И ако мало подоцкан ипак с радошћу напомињемо, да смо и ми Сенћани дан првог српског учитеља и просветитеља српског, св. Саву, на најсвечанији начин прославили. Г. прота Николић је на најсвечанији начин одслужио свету службу божију, а за тим светила водица у дворани читаоничкој. Том приликом је наш врсни учитељ г. Душан Стојшић дивну беседу изговорио у славу св. Саве. Његове речи су учиниле врло добар утисак на наш народ. Штета само што овом приликом наша интелигенција никако није била овде заступљена. Надамо се да ће дотични господин предати јавности његов говор, те ће тиме дати прилике многима, да читајући ту беседу науче ватрено, истински љубити своју милу народност и свету веру православну. Евала честитом учитељу, који таки диван пример пружа овд. свету. Те вечери је била забава у великој сали гостионе „кнеза Евгена“. На забаву су дошли у лепом броју и иноверци, који су собом однели лепе успомене тога вечера.

При крају крајева морам усхићено узвикнути: Евала вам браћо Сенћани, само тако и у будуће. Где је слога и љубав, ту је и благослов божији. Ако и у будуће тако узделате, онда с поносом можемо у напред рећи: „Мало нас је, ал' смо људи“!

М. В. Србендић,

Одбор за подизање споменика пок. проф. Мити Петровићу.

ПОЗИВ
НА ПРИЛАГАЊЕ ЗА СПОМЕНИК
ПОК. МИТИ ПЕТРОВИЋУ
професору српске учитељске школе у Сомбору.

У проређеном реду посланика на пољу наше сиромашне књижевности, стоји велика празнина за којом се дуга, једна, запарложена леја повлачи. Пре парлога тог, стајаше ту дивотан врт, цветан и мирисан са тичијих песама, јер још онда беше вредни баштовани жив, који га је неговао.

Али уместо да он кити врт умним цветовима својим, хладни гроб је њега себи задео за груди; и у место да он нама даје поменка — ми ето њему дајемо споменика!

Нестало је међу нама оног звучног имена које се разлегаше од свеучилишта до свеучилишта; од једне научне академије и књижевног друштва, до другог а с којим се проносаше уједно и слава наша.

Нема више оног милог писца, чији стил могаше да тече као бистри поток, неусиљен и свеж: а могаше и да се разлије у тихи ток величанствене реке са непремереним дубинама, науке и знања. — Црна земља скрила је у недра своја научника, који је њезине тајне испитивао и на јавност износио.

Нема више Мите Петровића вредног професора природних наука и математике, који је пуних 20 година, неуморно делао у учитељ. школи Сомборској за најсветлије доба тога завода; нестало је књижевника, који је у себи по готову, сву данашњу књижевност усредио, јер ни једне гране књижевности нема у којој се он с успехом истакао није.

Али је заостало дубоко признање заслуга његових у срцима нашим, свеже и снажно, које ће бити још и снажније када са буде његов рад достојније оценио.

Па да се успомена на вел. покојника вечито одржи, да се жртве његове, големе, сваки Србин благодари сећа, жртве — којом је живот свој за просвету радећи — сатр'о, саставио се одбор покојникових, личних пријатеља и поштовача у ту цел: да му путем општег прилагања подигне достојан надгробни споменик.

Споменик овај подићи ће се ове године у почетку септембра месеца, док још лепо време свечаности може да послужи; за то се одбор овај обраћа молбом на све поштоваоце и пријатеље покојникове, да прилоге на г. Ђуру Маширевића, благајника срп. правосл. црквене оптине у Сомбору упутити изволе.

Из седнице одбора за подизање Споменика пок. проф. Мити Петровићу држане 31. јануара 1893. год.

Чланови одбора:

Јустин Коњовић, саборски посланик, председник; **Ђура Маширевић**, уредник „Срп. Гласника“, благајник; **Мита Калић**, перовођа; **Љубомир Купусаревић**, протопрезвитер; **Никола Ђ. Вукићевић**, заменик гл. школ. референта школ. саветник и управитељ срп. учит. школе у Сомбору; **Коста Косанић**, трговац; **Жарко Поповић**, катих. српске више дев. школе.

Вести из места и са стране.

Православље као средство за поњемчивање. „Србобран“ пише: „Ово је већ дванаеста година како је горњо-карловачки прота г. Никола Беговић одбио палог тадањег управитеља кадетске школе у Гор. Карловцу, да српско-православним питомцима предаје веронауку на немачком језику. Али уза све то управитељ, као добар католик и жесток Хрват успео је, јер што не хтеде учинити г. прота као независан човек, учинили су други, те тако су српска деца учила познавати истине своје вере на језику, који се противи духу православља. Сад као да ће и томе крај бити. Горњо-карловачка конзисторија, која је већ од неког времена стала да развија хвалевредну делатност, учинила је нужне кораке, да се православље у споменутом заводу заодене у рухо, које му приличи. И она ће сигурно успети, ако се на њу угледају у српскоме Сиону они, који мисле да се Српству и православљу служе рушењем њихових бедема, а овде двадесет година равнодушно гледају, како се Српчади православље св. Саве предаје као — Лутеров протестантизам.“

Бројеви говоре. Године 1890. гласало је на изборима посланика за српску народну скупштину свега 184.221 бирача, од ових гласало је њих 154.836 за радикалне кандидате, 23.415 за либералне, а 8970 за напредњачке. Овде говоре најбоље бројеви — па ипак либерална влада, каже како она ужива већину у народу. Да је за либерале г. 1890. гласало бар 80.000 бирача тек тада би могли веровати у могућност да је кроз две године ова странка дошла до већине, али кад није имала ни 30.000 својих против 150.000 радикалних гласова — онда сваки посматрач ту могућност мора искључити.

Надежда Славјанска у Београду. Како смо већ јавили, било је руско певачко друштво гђе Надежде Славјанске у Београду, где је врло лепо дочекано, и где је друштво својим певањем и у српској престоници, као у опште свуд наишло на опште одобравање. На крају концерта многобројна београдска публика, очарана дивним певањем руских песама клицала је одушевљено: „Живила Русија!“ а после се продужило клицање одушевљеним узвицима: „Живила Француска!“

Војничка стража убила војника. Ноћу између 5. и 6. о. м. збио се у Бечу преко пута централног гробља код војничких зграда, познатих под именом „Neugebäude“, догађај, који још није разјашњен, али се због њега води оштра истрага. У оним војничким зградама уз швехатску цесту смештено је велико војничко складиште различних ствари, те их с тога чувају јаке страже. И онога дана, 5 фебр. илишла су око подне 24 момка 81. пеш. пуковније барона Валдстетена под заповедништвом поручика Хопика на стражу. Као надзорник страже био је постављен пешак треће године Драпел. У 10 сати у вече одведен је пешак Копачек, који је тек прву годину у служби, на једну стражу изван зграде. Око пола 11 сати опазио је, да у даљини од неких 10 корачаја неко иде уза зид према њему. Била је густа магла, а он није могао добро распознати ко иде. Он с места узе пушку и по пропису довикну: „Halt wer da!“ Али не доби одговора, ма да је још три пут поновио своје питање Неко му се као сен сваки пут за један корак приближивао. На то опали Копачек — а сен се уз јаук сруши на земљу. Хитцем алармовала се сва стража те је с поручиком дошла на лице места, где су нашли лешину пешака Драпела. Он се у пола једанаест сати с још једним пешаком удаљио био из собе, како веле, да обиђе страже, а по другима, да се нашали с младим Копачеком. Можда је намеравао, да му ненаданим присуством зада страх и потера га у бежање. Што се није на поновљено: Стој! јавио, тумачи се тако, да је по свој прилици мислио, да га у магли стража не види. Пешак, који је с Драпелом пошао и 10 корачаја за њим ступао, дотрчао је у стражарску собу, чим је хитац избачен, па је учинио пријаву, — али још није преслушан, премда би он једини могао разјаснити Драпелов поступак. Копачек није затворен. Истрагу води авдитор Браунер. Драпел је добио самртну рану у трбух, од које је намах умрло.

Стара етикета. У седмој свесци „Хумористичке библиотеке“ Е. Хопа има неколико врло занимљивих примера, каква је некада била етикета. Год 1658. сретоше се у Хагу на улици француски и шпански посланик. Оба су се возила на елегантним парадним колима, а пратила их је велика свита. Улица је била тесна и кола нису могла да се мимоиђу. Ваљало је да се један од њих врати, те да другоме учини места да може проћи. Јест, али против те попустљивости бунила се посланичка гордост. Не хтеде ни један да попусти, те дође до препирке. На послетку је морао доћи холандески официр са сто и више војника, како би посредовао, да се њихови момци не потуку. Но, ни он није могао ништа да учини. Господа посланици уморише се у свом поносу и не би за цело никада једно другом попустили, уз пркос ветру и рђавом времену, да се није умешала општина. Свађа је прекинута тиме, што су порушене ограде поред кућа и тако су се посланици поносно провезли један мимо другога. — Цар Леополд беше послао неку велику депутацију од 355 људи у Турску, коју је водио гроф Етинген. У Сланкамену су Турци очекивали ту депутацију. У исто време сјахаше с коња оба поклисара. Али грофу Етингену запне нога у узенђијама, за цело с тога, што је био стар и слаб. Турци, кад су то видели држали су свога поклисара у зраку све док се је гроф мучио, да извуче ногу из узенђија. — Кад је руски цар Иван послао 1686. г. свог посланика у Берлин, велики немачки курфирст био је болестан, па је хтео не гледајући на формалности да прими Руса у кревету. Кад је Москов дознао о том, тражио је и он, да при пријему буде у кревету обувен и с капом на глави. Срећом оздрави курфирст толико, да је могао примити руског посланика. — Једног царског посланика, који је случајно имао једно само око, поздравио је у Паризу, нарочито за то опредељен генерал, који је такође имао само једно око. А када је краљ Фридрих II. послао у Париз посланика Кремуса, који је имао само једну руку, послали су му на сусрет посланика, који је имао само једну ногу.

Американска реклама. Неки трговац Квиби у Картаги (Америци) направио је рекламу својој трговини на чудноват начин. Кроз неколико дана читало се по новинама, како он купује живе мачке Сви се пожурише да продаду мачке и када их је имао овај трговац близу 15.000, свакој привеже за реп папир с огласом дућана, а осим тога привеже им око врата и звонце па их растера. Људи на 30 миља далеко чудише се овој комедији, но гледајући марљивије опазише на репу привезану цедуљу и на тај начин сазнаше за дућан Квиби-ја.

Новије вести.

Ср. Карловци. У седницама саборског одбора једанаесторице, држаним 18. и 19 о. м. није дошло до споразума и с тога, поговара се, да овог пролећа не ће бити сабора.

Париз. Други панамски процес против подмићених посланика биће 9—11, марта. Избор Фери-ја за председника сената учинио је у римским дипломатским круговима врло непријатан утисак.

Софија. Бугарска влада наручила је у Пешти два нова ратна брода.

Берлин. У министарству постоје јаке несугласице. Министар просвете Босе хоће да одступи.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигао 19. фебруара.)

Сибиљ. На данашњем одржаном скупу, коме је присуствовало преко 1000 румунских бирача, из сибињског округа, донесена је једногласно резолуција против црквено-политичког програма мађарске владе и уложен свечан протест. Скуп је послао Њ. В. цару у Беч брзојав, у ком се изражава лојалност румунског народа и његов велики притисак. Више таких скупова одржаће се и по другим местима.

Дописница уредништва.

А. у Б. Не може се уврстити.

Г. у В. Ваљало би скратити.

К. у Ч. О томе се већ говорило, а сада је већ беспредметно.

З. у Б. У расправљања личне природе „Застава“ не улази.

Ј. у О. У целом обиму не може се уврстити.

Д. у Б. Хвала.

У 28. броју „Заставе“ т. г. у огласу г. Милутиновића из Сомбора, треба да дође „Ч“ у место „Ј“ које се овим исправља.

— Допуна у позиву на VII редовну скупштину задруге Сентомашана изпуштени су сати. Скупштина се отвара **16. марта у 8 сати пре подне.**

Течај вредности на берзи у Будимпешти

20. фебруара.

Ц. и кр. дукати — — —	5 ф. 67 н.
Наполеондори (20 франака)	9 ф. 92 н.
20 марака — — — —	11 ф. 86 н.

Јаван рачун и захвалност.

На беседи, коју је „Добротворна задруга Српкиња“ у Суботици у заједници са суботичком певачком дружином приредила 28. јануара (9. фебр.) о. г. у Суботици, било је:

Примање: 1) Од продатих улазница и добровољ. прилога дошло је .	464 ф. 55 н.
2) Чист приход од продатих ружа	176 ф. 24 н.
Свега . .	640 ф. 79 н.
Издатак чини	214 ф 15 н.
Чист приход износи . .	426 ф. 64 н.

Од те своте послано је управном одбору срп. нар. позоришта у Нови Сад 200 ф. као прилог на издржавање српског народног позоришта, а остатак од 226 ф. 64 н. подељен је подједнако између „добротворне задруге Српкиња“ и српске певачке дружине у Суботици.

Добровољних прилога су дали и то: по 5 фор. Наста Батићка, Фелдмаршаллајтнант Кузмановић, Божидар Вујић, Ђуро Манојловић, Владислав Манојловић, Сава Међански, Катинка пл. Еремића; по 3 ф. 50 н. Јаша Дунђерски из Сентомаша; по 3 фор. Лозјница Војнићка, Лазиница Мамужићка, Милинка Милосављевићка, Босиљка Милиновићева, Херман Шулхоф, Јоца Радић, Никола Денић из Београда, Младен Гавански из Сентомаша; по 2 ф. Јакобовица Војнићка, Ленка Коњевићка, Чилаг Белиница, Аморка Гајгер, Етелка Крстанићка, Самко К. Манојловић, др. Стеван Михајловић, Антал Терлеј, Шандор Франк, Стева Сарајлић из Жабља; по 1 фор. 50 н. Младен Ђ. Карановић, Тоша Сарајлић из Жабља, Јоца Татић из Руме, Шандор Бугарски из Сегедина, Лука Мравић из Ст. Бечеја, Н. Н. странац; по 1 ф. Адолфка Гајгер, Виктора Петрићка, Варга Елековица, Регењи Лајошка, Амалија Хофман, Милка Остојић, Нинушка Прокоповић, Бела Цајзнер, Илка Кевечи, Лоша Јарамазовић, Адријан Манојловић, Јосиф Хацић, Жика Станковић ц. и кр. капетан из Тарнополја, Тоша Атанацковић, Милан Јовановић из Баје, странац из Сегедина; по 60 н. Н. Немет; по 50 н. Н. Н. странац.

Овом приликом нека је изречена јавна захвалност суделачима и суделачицама на беседи и то: гђци Емилки Славнићевој из Новог Сада, гђи Христини Димитријевићки, гђци Даници Коњевићевој, гђци Мелапки Тешићевој, г. Драгутину Блажеку, професору певања из Сомбора и г. Фрањи Галу, управитељу музичке школе у Суботици.

Тако исто изриче се захвалност и свима госпођицама, које су руже продавале и то: Марији Адамовићевој из В. Кикинде, Емилки Славнићевој из Н. Сада, Даници Коњевићевој, Даринки Крњајсковој, Ленки Међансковој, Меланки Тешићевој, Јулки Милосављевићевој, Катици Крњајсковој, Зорки Рајковићевој и Ирини Арадсковој.

Нека је изречена захвалност гђи Јелени Батанчићевој, која је бесплатно зготовила кокарде за аранжере, а тако исто и Фрићешу Барону који је поклонио трећину ружа за продавање.

На послетку изриче се захвалност свима и свакоме на добровољним прилозима и поклонима и труду око продаје улазница и ружа.

У Суботици, 1. (13.) фебр. 1893.

Емилија Мучалова с. р.
председница заједничког одбора за приређивање беседе.

ОГЛАСИ.

Verfälschte schwarze Seide. Man verbrenne ein Müsterchen des Stoffes, von dem man kaufen will, und die etwaige Verfälschung tritt sofort zu Tage: Echte, rein gefärbte Seide kräuselt sofort zusammen, verlöscht bald und hinterläßt wenig Asche von ganz hellbräunlicher Farbe. — Verfälschte Seide (die leicht speckig wird und bricht) brennt langsam fort, namentlich glimmen die „Schußfäden“ weiter (wenn sehr mit Farbstoff erschwert) und hinterläßt eine dunkelbraune Asche, die sich im Gegensatz zur echten Seide nich kräuselt, sondern krümmt. Zerdrückt man die Asche der echten Seide, so zerstäubt sie, die der verfälschten nicht. Die Seidenfabrik **G. Henneberg** (k. k. Hoflief.), **Zürich**, versendet gern Muster von ihren echten Seidenstoffen an Jedermann, und liefert einzelne Roben und ganze Stücke porto- und zollfrei in's Haus. 713

ОГЛАС.

Српска православна црквено-школска општина новосадска издаваће на јавној дражби фундационалну земљу Миланковић-Петровићеву у недељу 21. фебруара (5. марта) о. г. у 1 сат по подне на лицу места код Миланковићевог салаша, за текућу годину под пролетњи усев.

Земља ће се издавати на парцеле.

Услови се могу видети у општинској писарници до саборне цркве (где се плаћа парохијал.)

78 3–3 **Црквени одбор.**

НА ЗНАЊЕ

п. н. пошт. публици, да ће се 17. фебруара (1. марта) т. г. отворити овде у Новом Саду завод за лечење ладном водом (Kaltwasserheilanstält.) 82 3—3

Др. Ј. Велимировић. Др. Л. Станојевић.

Бр. 76.

СВЕДОЧБА.

Побуђени радом подузимача: **Милана сина Танасије Јовановића казанџије у Новоме Саду** овим истичемо, да је исти Милан син Танасије Јовановића казанџија градњу торња и позлату крста на овдашњој српској православној цркви по цену од 3250 фор на опште задовољство овдашњег православног живља, а себи на препоруку обавио, као што сведочи изказ оцене краљ угар мерника Вебер Лајоша и вел. бечкеречког лимара Толвед Јаноша из „записника" црквене одборске седнице од 26. августа 1892., наиме:

„Костур црквеног торња, бакарне плоче и њихова међусобна веза помоћу сигурних материја јамче о ваљаности и одржању торња за 80—100 год."

Даље, да је исти подузимач Милан син Танасије Јовановића казанџија све тачке уговора између њега и овдашње српске православне црквене општине тачно и савесно остваривао и остварио.

Из истих разлога подузимач **Милан син Танасије Јовановића** казанџија препоручује се од стране овдашње српске православне црквене општине као ваљан и тачан подузимач.

Из седнице црква. одборске, држане у Срп. Елемиру 24. јануара 1893. год.

Владислав Станков, општ. перовођа. **Суба Момиров,** председник.

85 2—3

ОБЈАВА.

Част ми је славном општинству, како овде тако и на страни на повољно знање ставити, да сам припознату **„Грчко-Оријенталну кафаву", на Флајшмаркту број 12.** на себе примио, и исту са свима удобностима уредио, и како са тачном послугом тако исто и са изврсним пићем, добрим билијарима и разноврстним земским и иноземским међу овима велики избор српских и словенских листова снабдео.

Беч, фебруара 1893. године.

За многобројну посету умољава

ЕДУАРД РОЛЕР, кафеција.

68 5—5

!! ПОЗИВ !!

Код мене кошта све 97 новч.

1 мушки шешир у свима бојама од фелца 97 н. 1 мушка кошуља од бојадисаног шифона, кретона или оксфорта 97 н 1 туце џепних марама порубљених са бордуром 97 новч. 1 вештачка мершаумска лула са заклопцем 97 новч. 1 цигаретеншицл од правог мершаума 97 новч. 1 ланац за сат дубле злата са привеском 97 новч. 1 мушке чакшире по форми Јегеровој 97 новч. 1 пар зимских ципела од фелца 97 н. 1 рекла по форми Јегеровој 97 новч. 6 пари чарапа 97 н 1 женска кошуља са вевом, од финог шифона 97 н. 1 добар астански чаршав од белог дамаста и бојадисан 97 н 1 женска марама за превешање од фине вунице са китицама у свима бојама 97 новч. 6 ручника белих или бојадисаних 97 новч. 1 креветски ћилим шарен 97 новч. 2 чирака од правог лондонског брит сребра 97 новч. 6 кашика за јело од феникс-сребра 97 н. 6 француских кашика од феникс-сребра 97 н. 12 кашика за каву од феникс сребра 97 н. 3 столна ножа 97 н. 1 од бронза сат добро регулисан и тачно идући 97 новч. — Шаљем, кад се новац напред пошље или per Nachnahme; у случају ако ствари не одговарају своме позиву, враћам новац натраг. **F. Rabinowicz, Wien I.,** Maximilianstrasse Nr. 13. — Испод 2 фор. ништа се не шаље. 86 2–3

ГЛАСОВИТИХ ПРАВИХ „ЗАДАРСКИХ" ЛУКСАРДОВИХ ЛИКЕРА

Марасхино, Сураказо, Ванилие, Анисет и др. Имадем главно складиште за Срем. Препоручујем на мало и велико по оригиналним ценама. Такођер препоручујем моје добро снабдевено стовариште славонских, далматинских и италијанских бела, шиљер и црна вина, као и пештанска пива на велико, вина у количини од 100 литара, а пива од 25 литара.

Леополд Шварц, у Новом Сланкамену.

74 4—24

95 **ОГЛАС.** 1–1

Имам изврсна натурална **ВИНА** из Истрије, из Кормонса, свог сопственог винограда, бела и шилера. Продаје се на мало и велико **по најумеренијој цени.** Обратити се у темеринској улици бр. куће 34.

ТРИ КУЋЕ НА ПРОДАЈУ.

Темеринска улица број 2702/3.
Златна греда улица број 1923/4.
Лебарска улица број 891.
Упитати се код г. РАЈТА у штедионици. 100 1—3

Издавање куће.

Издајем кућу „Златан плуг" у Митровици, способну за гостионицу са свима угодама. Ко жели може одмах имати и ваља се мени обратити.

99 1—3 **Паја Девечерски.**

5—10 ФОРИНТИ ДНЕВНО СИГУРНО ЗАСЛУЖИТИ без капитала или какове ризике сваком се човеку даје прилика кроз распродају једне ствари.

Понуде се примају под **„Dane"** на адресу **Annoncen-Exped. J. Danneberg, Wien, I. Kumpfgasse 7.** 97 1—10

МЛАД КОМПТУАРИСТ **хришћанин**, добар рачунџија са **лепим рукописом у српско-хрватском језику** и по могућности такође и мађарском језику у речи и писму способан, **тражи се** у једној **већој фабрици у Штајерској;** својеручно написане нерекомандирате понуде са прикљученом фотографијом и преписом сведочбе имају се послати на **Haasenstein & Vogler (Otto Maass) Wien I.,** под шифром **C. M. 3349.** 98 1—3

ЗАЈАМ

на амортизацију са 4½% — у тим се разуме камата и отплата капитала уједно. Ближе се може дочути код

Гавре Живановића у Новоме Саду, Петефијева улица број 32.

76 3–3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА Ч. МИЛУТИНОВИЋА У СОМБОРУ

потребује одма два шегрта из боље куће. 93 2—3

ПРАВИ

МЕДИЦИНСКИ МАЛАГА-СЕКТ

по анализи ц. кр. стације за пробу вина у Клостернајбургу

врло добар и чист малага

који врло јача слабе, болеснике, реконвалесценте, децу итд. против оскудице у крви и слабог стомака врло добар лек.

У 1/1 и 1/2 оригиналној боци и под законски депонираном штитницом

ШПАНСКЕ ВИНСКЕ ТРГОВИНЕ VINADOR. Беч. Хамбург.

Даље разна инострана фина вина, најбоље највеће у ориг. боцама и по ориг. цени.

У НОВОМ САДУ: код гг. П. Георгијевића, апотекара; Г. Плавшића, апотекара; Д. Коде, винска и деликатеса трговина; и Р. Сукопа, хотел „Јелисавета".

У БРОДУ: код гг. Еуген Срепел, апотекар; Сами Пинкаш, хотел „црвена кућа"; и М. Рајновић хотел „жута кућа."

У ЂАКОВУ: код гг. С. Катраин, апотекар; Јос. Халас трговина деликатеса, и Адолф Кона трговца.

У ОСЕКУ: код гг. Д. Поповића, трговина деликатеса; Ф. С. Тирнер и син, трг. шпецерија и Јос. Вилтлаин и др.

У ИНЂИЈИ: код г. М. Петковића, шпец. и вина трг.

У МИТРОВИЦИ: код г. Г. Петровића апотекара.

У ПАНЧЕВУ: код гг. П. Алексића сина, трговина шпецерија; Б. Барајевца, трговина деликатеса, и Л. Голдшмита хотелијера.

У ВУКОВАРУ: код гг. Ант. Шлемина хотелијера, и Т. Михајловића, трговина шпецерија.

У ЖУПАЊИ: код г. М. Бруншмита и сина, трговина шпецерија.

На жиг **„Vinador"** као законски депоирану штитницу ваља пазити, јер се само тако може за праву какноћу гарантовати. 676 8—8

За моју шпецерајску и памучарску радњу потребујем два помоћника, који српски, немачки и мађарски говоре. Ступиги могу и одма.

СТЕВАН П. КРЕЦУЛ, у Земуну.

92 2—3

ШПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА ПАЈЕ МИЉКОВИЋА У КАМЕНИЦИ

91 2–3

потребује једног помоћника, који је вешт у послу, говори српски, немачки, мађарски. Ступити има за 14 дана.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА ЛАЗАРА ПЕШИЋА У ИНЂИЈИ

88 2–2

потребује два млађа помоћника. Првенство имају мануфактуристе.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА СТЕВАНА ПЕТРОВИЋА И СИНА У ЗЕМУНУ

потребује једног млађег и једног старијег помоћника, вештог продавца. У писму треба означити дан ступања. 89 2 2

МАРИЈАЦЕЛСКЕ КАПЉИЦЕ

које су од врло великог уплива против болова у стомаку, у опште припознате су као кућевни лек.

Лече: **против неимања апетита, слабости стомака, подригивања, затвора, киселине у стомаку, ватре у стомаку, сувишног пљувања, жутице, муке и повраћања, грчева и завијања у стомаку.**

Код напоменутих болести **Маријацељске капљице** су од врло велике помоћи, а изврсност њихова припознata је од дугог времена што и стотинама сведочби потврђују. — Једно стакоце с упутством стаје 40 новч., а веће 70 новч.

Главно стовариште за Аустро-Угарску налази се код:

Török Joszef gyogyszertára Budapest, Kiralyi utcza 12 sz.

Нарочито се уповорује на заштитну марку и потпис. Само оне капљице треба узимати, које на завитку имају прилепљену зелену врпцу са потписом зготовљача (C. Brady) и ове речи: „Да су праве сведочим."

Schutzmarke. C. Brady

У Новоме Саду добија се код: Г. Плавшића апот. П. Георгијевића, апот. У Петровцу: Ференци Истван апотекар. У Илоку: Франц Ласло, апотекар. У Шиду: Аугуст Козиак, апотекар. 639 17—48

ДР. ФР. ЛЕНГНЕЛА Birken-Balsam.

Бревов сок познат је из давних времена као улепшавајуће средство а кад се исти по упутству извумача кемијски у балсам приуготови, онда је од чудноватог дејства. Ако се у вече лице намаже, већ сутра дан се примете перути чиме лице постаје бело и нежно. Цене са упутством **1 ф 50 н**

Добити се може у Будимпешти код: **Josef v. Török, Apotheker, Königsgasse,** као и у реномираним апотекама у провинцији. 568 8—24

ц. и кр. повлашћ. ТВОРНИЦА ФИНОГ ЛИКЕРА основана 1850. — награђена са 20 колајни и почасни диплома

Adolf Fränkl & Söhne, Biala (Galizien)

препоручују своје признате и одликоване пољске ликере

Контузовка, Getreidekümmel, Алаш, и т. д.

Ликера у свима сортама познати најбоље квалитете, специјалитети од старијих силовитих пића.

Могу се добити у свима припознатим трговинама шпецерија и деликатеса, као и у посластичарницама и кавана.

Препродавци добијају рабат. — Ценовници иду гратис и франко. 38 5—9

Велики крах!!

Последња распродаја доњи предмета

у Новом Јорку и Лондону није на миру оставио ни осталу Европу, те је услед тога једна велика творница сребрне робе приморана читаво своје стовариште због недостатка у радницима тако рећи распокламати.

Ја сам опуномоћен овај налог спровести и

поклањам

доленаведене ствари под невнатном ценом од **6 фор. 30 н.**

6 комада најфинији ножева са правим енгл. дршком,
6 комада амер. патент сребрних виљушака из једног комада,
6 комада амер. патент сребрних кашика за јело,
12 комада амер. патент сребрних кашика за кафу,
1 комад амер. патент сребрну велику кашику за супу,
1 комад амер. патент сребрну велику кашику за млеко,
6 комада енглески Викторија-служавника,
2 комада врло лепа чирака,
1 комад цедило за теј,
1 комад посипач за шећер.

42 комада.

Наведена 42 комада пре су коштали 40 фор. а сад се ево само за 6 фор. 30 новч. могу добити. Ово америчко патент сребро скров и скров је бео метал, који своју сребрну белоћу кроз пуних 25 година задржава, за чега се гарантује. — За најбољи доказ да овај оглас

није превара

обвезујем се ево јавно сваком коме се послата роба не свиди, без икаква приговора уплаћену своту повратити. Зато и поново напомињем, да свако ову згодну прилику употреби и да набави овај доиста **врло леп прибор ствари** по тако невероватно ниској цени.

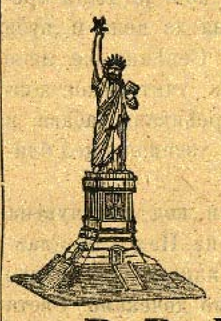

Само је онда право, ако је са означеном штитном марком.

Ствари се разашиљу само уз поузеће (Nachnahme) или кад се у напред новац пошаље.

Овом приликом и нарочито нека је препоручено за ово сребро прашак за чишћење, од којег је цена кутији 15 нов.

P. Perlberg's Agentur

der verein. amerik. Patent-Silberwaaren-Fabrik, **Wien, I., Deutschmeisterplatz** 4/4.

Сваки који још није набавио оваку гарнитуру, нека се пожури јер су на измаку.

Извод из стиглих признања

Кроз госп. Med. Dr. Bönisch препоручени сте, молим да и мени онаку једну гарнитуру обратном поштом пошљете.

Фрајберг 27. децембра 1892. **Роберт Хилд,** штацијонстеф.

Обратном поштом пошљите још једну исту гарнитуру — јер сте ме јако задовољили и сваку препоруку заслужујете.

Јарковац, 9. јануара 1893. **Чедомир Петров,** учитељ.

96 1—3

Сребрна медаља 1879. Стојни Београд.

КАРЛ МИЛЕР ПОЗЛАТАР У ВЕЛИКОМ ВАРАДИНУ.

Златна медаља 1886. Вел. Варадин.

По што сам постигао велико искуство у зготовљавању **ИКОНОСТАСА** и осталих црквених намештаја, узимам себи слободу да се препоручим пречасном правосл. свештенству.

Нових иконостаса, предикаоница и осталих намештаја примам ја на позлату, тако исто примам столарске послове и резарске, мраморисање и премазивање лаком. Примам зготовљавање икона по православном типу, као и смештање ових.

Примам уз умерену цену обнављање старих иконостаса и сликање целе цркве.

Шиљем бесплатно по послатој мери потребне нацрте за иконостасе и остале црквене намештаје.

Препоручујући се најтоплије пречасном свештенству и црква. општинама јесам понизни у Великом Варадину, фебруара 1893.

МИЛЕР КАРЛ позлатар и зготовљач црквеног намештаја.

71 2–20

Умољавам, да писма буду на мађарском или немачком језику.

Онима који пуше цигарете, нека је препоручена на гласу **хартија за цигарете** са марком

Les Dernières Cartouches

творнице **Braunstein Fréres, у Паризу 65. Boulevard Exelmans.**

Овај производ је славље на пољу индустрије хартије и узор хартија за цигарете.

Једно творничко сложиште наше фирме за продавање хартије за цигарете као и готових завоја за цигарете налази се у Бечу, I., Schottenring, 25.

Наше праве француске хартије за цигарете „Les Dernières Cartouches" од које сваки картон носи фирму Braunstein Fréres, као и готових завоја за цигарете може се добити у Новоме Саду код гг. **Н. Димовића** и Ем. Дицгена и сина. 189 23—25

Власник: Славко Свет. Милетић. Главни уредник: др. Јован Пачу. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.